

07

ได้รับบทความ : 26/1/2566 | แก้ไขบทความ : 1/2/2566 | ตอบรับบทความ : 7/2/2566
Received : 26/1/2023 | Revised : 1/2/2023 | Accepted : 7/2/2023

การศึกษาวิเคราะห์ผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบ เพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทย ในช่วง 20 ปี (ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544-พ.ศ.2563)

An Analysis of Theatrical Design Researches in Thailand over the Past 20 Years (from 2001 – 2020)

จารุณี อารีรุ่งเรือง*
Jarunee Areerungruang*

* อาจารย์ ดร. ประจำสาขาการละครคอน ดนตรีศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
E-mail : jarunee@tu.ac.th

* Lecturer, Faculty of Fine and Applied Art, Thammasat University
E-mail : jarunee@tu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาวិเคราะห์ผลงานวิจัยทางการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทยในช่วง 20 ปี (ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544-พ.ศ.2563) มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลและศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัยทางการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทยและจัดทำเป็นฐานข้อมูล ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) รายงานการวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา กลุ่มประชากรคืองานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบด้านศิลปะการแสดง โดยแบ่งเป็น (1) กลุ่มประชากรหลัก คืองานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีที่จำนวน 10 ตัวอย่าง (2) กลุ่มประชากรรองจำนวน 30 ตัวอย่างคืองานวิจัยการออกแบบเพื่อศิลปะการแสดงแขนงอื่นรวมถึงงานวิจัยทางละครเวทีที่ไม่ได้มุ่งศึกษาเฉพาะด้านออกแบบแต่มีเนื้อหาอธิบายเกี่ยวข้องกับกระบวนการออกแบบ จากการเปรียบเทียบข้อมูลพบว่า วิจัยการออกแบบเพื่อละครเวที : วิจัยการออกแบบเพื่องานนาฏศิลป์ : วิจัยการออกแบบเพื่อการแสดงผ่านสื่อ มีสัดส่วน 10 : 10 : 9 ผลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อศิลปะการแสดงทุกแขนง 29 รายการ เป็นผลงานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 16 รายการ เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ 12 รายการ และจากหน่วยงานอื่น 1 รายการ สำหรับผลการศึกษางานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวที 10 รายการ พบว่าการวิจัยด้านเครื่องแต่งกายละครเวทีมี 3 รายการ การวิจัยด้านการออกแบบฉากละครเวทีมี 5 รายการ การวิจัยด้านการกำกับศิลป์ละครเวทีมี 1 รายการ และการวิจัยด้านการใช้พื้นที่และมัลติมีเดีย 1 รายการ ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีโดยตรง 5 คน นักศึกษาระดับปริญญาโท 1 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีชื่อร่วมกับอาจารย์ 1 คน ด้านวิธีวิทยาในการวิจัยพบว่าใช้กระบวนการวิจัยสร้างสรรค์ 8 รายการ อีก 2 รายการเป็นวิทยานิพนธ์เพื่ออภิปรายปรากฏการณ์และสร้างองค์ความรู้ตามลำดับ ทฤษฎีที่มีการนำมาใช้ ได้แก่ ทฤษฎีการละคร ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการออกแบบ ทฤษฎีสัญวิทยา แนวคิดทางการออกแบบที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานมากที่สุดอยู่ในกลุ่มแนวเหนือจริง (Surrealism) อาทิ เอ็กซเพรสชันนิสม์ (Expressionism) สัญลักษณ์นิยม (Symbolism)

คำสำคัญ : งานวิจัยทางการออกแบบเพื่อการแสดง, ละครเวที, ละครเวทีในประเทศไทย

Abstract

This research collected and analyzed theatrical design research data in Thailand (from 2001 to 2020) to formulate guidelines for designing theatrical performances in Thailand. Survey research was done by documentary analysis with data analysis explained descriptively. Data was drawn from research and theses related to performing arts design with 10 theatrical design studies and 30 secondary cohorts focused on other performing arts such as visual element design in film and dance. Included was theatrical research not focusing solely on design but also providing explanations related to the design process. Results were that the ratio between design research for theatrical performance (research design for dramatic art) : design research for dance : design research for performance through media was 10 : 10 : 9, respectively. 29 research works on design for performing arts comprised 16 items of research by university lecturers, 12 theses and 1 from other departments. Of 10 theatrical design studies, 3 research items were in theatrical costumes, 5 in theatrical scene design research, and 1 each in theatrical art direction and use of space and multimedia. Researchers were 5 theatrical design professors, 1 master's degree student and 1 co-professional undergraduate. 8 items of the creative research process were used, with the remaining 2 theses discussing phenomena and building knowledge, respectively. Theories of drama, aesthetics, design, and semiotics were used. The creative design concepts most used consisted of Surrealism, Expressionism, and Symbolism.

Keywords : Theatrical design research, Theatrical,
Theatrical performance in Thailand

ที่มาและความสำคัญ

ศาสตร์ทางด้านสาขาวิชาการละครเวทีแบบตะวันตกในประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2507 เมื่อมีการก่อตั้งหลักสูตรศิลปการละคร ในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (สดสส พันธุมโกมล, 2542) หรือราวเกือบ 60 ปีที่ผ่านมา จากที่ก่อนหน้านี้เปิดเป็นเพียงรายวิชา จึงพัฒนาจนกลายเป็นหลักสูตรด้านการละครในคณะอักษรศาสตร์ มนุษยศาสตร์ ศิลปศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้มีสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในประเทศไทยที่เปิดสอนทางด้านละครเวทีร่วมสมัยจำนวน 21 สถาบัน การจัดการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงธรรมชาติของงานละครเวทีอันเป็นศาสตร์ที่อาศัยทักษะหลาย แขนงโดยความร่วมมือกันของทีมงานจำนวนมาก ต้องใช้ทั้งหลักการแนวคิดทฤษฎีทางการละคร ตลอดจนการฝึกปฏิบัติผ่านกระบวนการต่าง ๆ สถาบันที่มีหลักสูตรด้านศิลปะการแสดง และ/ หรือ การละครเวที จึงจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ผสมผสานทั้งวิชาด้านทางทฤษฎีและการ ฝึกปฏิบัติ ครอบคลุมทั้งด้านการแสดง การกำกับการแสดง การเขียนบท การออกแบบ และ วิชาอื่นใดที่คิดว่าด้วยมุมมองทางด้านองค์ประกอบด้านภาพ (visual elements) ของงานละคร เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาเรียนรู้และทดลองจนเกิดเป็นความชำนาญ

สำหรับแขนงวิชาการออกแบบเพื่องานศิลปะการแสดงและการละครนั้น เป็นกลุ่มวิชา ที่ว่าด้วยองค์ประกอบด้านภาพของการจัดแสดง อันได้แก่ การออกแบบเครื่องแต่งกาย การ ออกแบบเวทีและฉาก การออกแบบแสง การออกแบบแต่งหน้า อุปกรณ์ประกอบการแสดง ฯลฯ ซึ่งล้วนต้องอาศัยพื้นฐานความรู้และทักษะที่จำเป็นมากมาย ตั้งแต่ความรู้เรื่ององค์ประกอบ ศิลป์ ความสามารถทางทัศนศิลป์ การเขียนแบบ การออกแบบ การวิเคราะห์บท พื้นฐานวิธี คิดด้านการแสดงและกำกับการแสดงเพื่อนำมาต่อยอดสร้างสรรค์งานองค์ประกอบละครแต่ละ ด้าน จึงนับว่าเป็นกลุ่มรายวิชาที่ผู้สอนจะต้องมีความรู้และทักษะความชำนาญเฉพาะทาง ดัง นั้นตลอดหลายปีที่ผ่านมาจึงมีนักวิชาการและอาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาขาศิลปะการแสดงและการ ละครได้ชวนชวนทำการศึกษาวิจัย ทั้งด้วยเป้าหมายเพื่อการขับเคลื่อนให้เกิดองค์ความรู้แก่ สังคมไทยและเป้าหมายในการปฏิบัติตามเกณฑ์ภารกิจของการเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่ผ่าน มาการวิจัยทางศิลปะการแสดงและการละครมักพบกับอุปสรรคด้านการอธิบายกระบวนการตาม ระเบียบวิธีวิจัยและการยอมรับของแวดวงวิชาการ เนื่องจากในอดีตการวิจัยด้านการละครมัก เป็นการวิจัยทางมนุษยศาสตร์ซึ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ ไม่สอดคล้องกับแนวทางการเรียนการ สอนทางศิลปกรรมที่มักเน้นการปฏิบัติ ภายหลังเมื่อมีการยอมรับลักษณะของการวิจัยที่หลากหลายขึ้น เช่น รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ที่ถูกนำมาปรับใช้กับงานทางด้านศิลปกรรมและใช้ คำว่า “วิจัยสร้างสรรค์” นั้น ทำให้การทำวิจัยสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ รวมถึงด้าน

การแสดงมีความเป็นไปได้มากขึ้น เนื่องจากสามารถใช้อธิบายกระบวนการปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นการค้นหาสุนทรีย์แห่งกระบวนการ ซึ่งเป็นการค้นหาความจริงอย่างหนึ่งที่มีแก่นสาร สะท้อนในการกระทำ เป็นเครื่องมือส่งเสริมที่เกิดจากตัวกระบวนการปฏิบัติตนเอง ดังที่ สุชาติ เถาทอง (2559) กล่าวถึงการปฏิบัติสร้างสรรค์อันเป็นสิ่งสำคัญของการวิจัยทางศิลปะไว้ว่า

หลักสำคัญของการวิจัยศิลปะก็คือแนวคิดที่ว่าศิลปะคือกระบวนการค้นหาความจริง การปฏิบัติสร้างสรรค์ศิลปะมีแนวทางวิธีการเพื่อเข้าถึงและค้นพบความรู้ได้มากขึ้น...การปฏิบัติสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมของนักปฏิบัติและการสะท้อน เป็นการปล่อยออกมาโดยการปฏิบัติ การปฏิบัติหรือการกระทำนั้น ๆ มีการยอมรับรับรองสิ่งที่มีแก่นสารและจดจำได้ มีการเชื่อมโยงกับการกระทำและการสะท้อนในการกระทำเป็นเครื่องมือส่งเสริมตัวมันเอง กระบวนการวิจัยหรือสุนทรีย์ศาสตร์แห่งกระบวนการจะให้ความสำคัญเรื่องของกระบวนการมากกว่าชิ้นงานและให้ความสำคัญกับการทำงาน เป็นสิ่งที่น่าสนใจมากกว่าจุดหมาย

ปัจจุบันการทำวิจัยทางศิลปะมีการขับเคลื่อนจากระเบียบวิธีวิจัยทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์มาสู่การเปิดกว้างในลักษณะของการอธิบายถึงการปฏิบัติสร้างสรรค์แล้ว ในส่วนของวงการศึกษาด้านการออกแบบเพื่อการแสดงมีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่เป็นผู้สอนและวิจัยระดับอุดมศึกษามากขึ้นกว่าในอดีต หลายแห่งสร้างสรรค์ผลงานละครพร้อมทั้งสามารถผลิตงานวิจัยและบทความทางวิชาการด้านการออกแบบเพื่องานละครสู่แหล่งเผยแพร่ทางวิชาการเป็นที่ประจักษ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะติดตามสถานภาพของผลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทยในช่วง 20 ปี (ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544-พ.ศ.2563) ทั้งในเชิงปริมาณและวิธีการวิจัย ตลอดจนรวบรวมองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากผลงานวิจัยเหล่านี้ ซึ่งจะได้ผลเป็นฐานข้อมูลสำคัญ สามารถนำมาใช้ต่อยอดเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในหลักสูตรการละครและแวดวงศิลปะการแสดงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อรวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทย ในช่วง 20 ปี นับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544 ถึงปี พ.ศ.2563
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ความรู้จากผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทย ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา

3. เพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทยสำหรับการเรียนการสอนด้านละครเวทีและผู้สนใจด้านการละครของไทย

ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบการศึกษาวិเคราะห์เอกสาร เก็บรวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการจัดแสดงละครเวที โดยเป็นการวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่จัดทำขึ้นในประเทศไทยตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมา คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 - ปี พ.ศ. 2563

ระเบียบวิธีวิจัย

ใช้ทฤษฎีระเบียบวิธีวิจัยทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ในลักษณะการวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากรหลักคืองานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวที โดยอยู่ในรูปแบบรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์หรือบทความวิชาการที่เรียบเรียงจากงานวิจัย ที่มีการนิพนธ์ในช่วง ปี พ.ศ. 2544 - ปี พ.ศ. 2563

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรรอง คือ (1) งานวิจัยที่ศึกษาการออกแบบสำหรับศิลปะการแสดงแขนงอื่นที่นอกเหนือจากละครเวที (2) งานวิจัยด้านละครเวทีที่ไม่ได้มุ่งเป้าเพื่อศึกษาด้านออกแบบแต่มีเนื้อหาส่วนที่ให้ความสำคัญต่อการอธิบายถึงกระบวนการออกแบบ ที่มีการนิพนธ์ในช่วง ปี พ.ศ. 2544 ถึง ปี พ.ศ. 2563

ผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีที่ผู้วิจัยรวบรวมเพื่อการทำวิจัยครั้งนี้หมายถึง ผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบในงานละครเวทีที่แบบตะวันตกหรือผลงานละครเวทีร่วมสมัย โดยมีการวิจัยหรือวิจัยสร้างสรรค์ที่สนององค์ประกอบ (visual element) ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นด้านการออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบแต่งหน้า การออกแบบฉาก การออกแบบอุปกรณ์ประกอบฉาก การออกแบบแสง และการออกแบบมัลติมีเดีย โดยไม่นับรวมการออกแบบเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าหาข้อมูลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวที โดยมีเป้าหมายหลักเป็นผลงานวิจัยที่นิพนธ์โดยอาจารย์สังกัดสาขาทางการละครหรือศิลปะการแสดงในระดับมหาวิทยาลัย โดยเบื้องต้นใช้วิธีการสืบค้นจากแหล่งข้อมูลระบบออนไลน์

เนื่องด้วยระหว่างที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยในโครงการนี้เป็นช่วงเกิดเหตุวิกฤตการณ์โรคระบาดไวรัส Covid-19 ซึ่งห้องสมุดและแหล่งค้นคว้าในสถาบันการศึกษาต่างมีมาตรการเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด จนภายหลังเมื่อสถานการณ์คลี่คลายผู้วิจัยจึงเข้าไปในสถานที่จริงตามแหล่งค้นคว้าของสถานศึกษาตามความจำเป็นเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น

เพื่อให้การค้นคว้าข้อมูลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่องานละครเวทีที่มีความครอบคลุมผู้วิจัยจึงสืบค้นทั้งในลักษณะรายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทคัดย่อ งานเขียนบทความวิชาการ และวิทยานิพนธ์ โดยใช้คำสืบค้นที่เกี่ยวข้อง อาทิ ละคร ละครเวที การสร้างสรรค์การแสดง การออกแบบฉาก การออกแบบแสง การออกแบบเสียง การจัดการแสดง ฯลฯ จากนั้นพิจารณาเลือกผลงานวิชาการที่มีชื่อและขอบเขตการศึกษาที่มีเนื้อหาด้านการออกแบบเพื่อศิลปะการแสดง ไม่ว่าจะเป็นด้านการกำกับศิลป์ การออกแบบฉาก การออกแบบเครื่องแต่งกาย การออกแบบแสง การออกแบบเสียง การใช้พื้นที่ในการจัดการแสดง การออกแบบเพื่อสื่อสารละคร การสร้างสรรค์ละครทั้งรูปแบบสากลและนาฏศิลป์ เพื่อนำมาคัดกรองข้อมูลในเบื้องต้น

ทั้งนี้จากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัย ตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544 จนถึง ปี พ.ศ.2563 พบว่ากลุ่มเป้าหมายหลักคือผลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการจัดแสดงละครเวทีที่มีจำนวนน้อยคือมีประมาณ 10 เรื่อง ทั้งที่อยู่ในรูปแบบงานวิจัย วิทยานิพนธ์และบทความวิชาการ ขณะที่พบผลงานวิจัยด้านศิลปะการแสดงที่ศึกษาวิเคราะห์ขอบเขตประเด็นอื่นอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงสนใจทำการรวบรวมงานวิจัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงมาเป็นกลุ่มประชากรรองอีก 30 เรื่อง สำหรับนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้โครงการวิจัยครั้งนี้มีมิติทางวิชาการยิ่งขึ้น ดังนั้นประชากรงานวิจัยในโครงการวิจัยนี้เมื่อรวมกลุ่มประชากรหลัก 10 รายการและกลุ่มประชากรรองจึงมีจำนวนรวม 40 รายการ จากนั้นผู้วิจัยได้จัดแบ่งกลุ่มงานวิจัยทั้ง 40 รายการออกเป็น 4 กลุ่มตามวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

- **กลุ่มที่ 1** กลุ่มเป้าหมายหลัก คืองานวิจัยที่ชื่อวิจัยและวัตถุประสงค์ของวิจัยระบุอย่างชัดเจนว่ามีเป้าหมายเพื่อศึกษาและ/หรือสร้างสรรค์การออกแบบองค์ประกอบทางการแสดงละครเวที ที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก ทั้งนี้พบว่าตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544 จนถึง ปี พ.ศ.2563 มีผลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการจัดแสดงละครเวทีจำนวน 10 รายการ
- **กลุ่มที่ 2** งานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษาและ/หรือสร้างสรรค์การออกแบบองค์ประกอบทางการแสดงด้านนาฏศิลป์ หรือเป็นผลงานการแสดงนาฏศิลป์ที่มีการแสดงแบบดำเนินเรื่องและจัดองค์ประกอบด้านภาพแบบงานละครเวที เช่น การแสดงแสงสีเสียง มีจำนวน 10 รายการ
- **กลุ่มที่ 3** งานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษาและ/หรือสร้างสรรค์การออกแบบองค์

ประกอบทางการแสดงผ่านสื่อ คือ ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ และละครผ่านสื่อ
บนแพลตฟอร์มรูปแบบต่างๆ มีจำนวน 9 รายการ

- **กลุ่มที่ 4 งานวิจัยด้านละครเวทีประเด็นอื่น ๆ** ที่เป็นงานศึกษาหรือสร้างสรรค์
ละครเวที ละครร่วมสมัย ละครหุ่น ที่ที่วิจัยและวัตถุประสงค์ไม่ได้ระบุถึงการ
ศึกษาวิเคราะห์ด้านการออกแบบโดยตรง แต่มีเนื้อหาส่วนที่ให้ความสำคัญต่อ
การอธิบายถึงการออกแบบทัศนองค์ประกอบ รวมถึงมีงานวิจัยที่เป็นการออกแบบ
ด้านเสียงรวมอยู่ในกลุ่มนี้ โดยงานวิจัยในกลุ่มที่ 4 นี้ มีจำนวน 11 รายการ

รายการชื่องานวิจัย (และ/หรือบทความวิชาการ) ที่ผู้วิจัยค้นพบและเลือกมาเป็นกลุ่ม
ประชากรในงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งนิพนธ์ขึ้นในช่วง ตั้งแต่ พ.ศ.2544-2563 เรียงตามลำดับ ปี
พ.ศ.ที่สร้างงาน (โดยระบุนการจัดกลุ่มตามขอบเขตดังได้กล่าวถึงแล้ว) มีรายการดังข้อมูลใน
ตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ตารางรายการชื่องานวิจัย (และ/หรือบทความวิชาการ) ที่ผู้วิจัยเลือกมาเป็นกลุ่มประชากร
ในงานวิจัยครั้งนี้

ลำดับ	ปี	ผู้วิจัย	ชื่อผลงานวิชาการและข้อมูลลักษณะผลงาน	กลุ่ม
	2544	ไม่พบ	ไม่พบ	
1	2545	กฤษิรงค์ จิวากานนท์	ราตรีนิมิตกลางคิมหันต์ : การออกแบบเครื่องแต่งกาย ละคร	1
2	2546	บวิตร มหาสารินันท์	รัก (ทะ) ลวงตา ความจริง (ลวง) ในชีวิตและความลวง (จริง) ในละคร	4
3	2547	สำนักการสังคีต	เครื่องแต่งกายละครและการพัฒนา : การแต่งกายขึ้น เครื่องละครในของกรมศิลปากร	2
4	2548	ธิดารัตน์ ไชยเสนา	สุนทรียรูป ในการสื่อสารการแสดง หุ่นละครเล็ก	4
5	2549	ชญาดา รุ่งเต่า	การใช้พื้นที่และมีมิติมีเดียของคณะละครเวทีร่วมสมัย ในเทศกาลละครกรุงเทพ	1
6	2550	พีรพงศ์ เสนไฮย	การแสดงแสง สี เสียง : การสร้างสรรค์วัฒนธรรม บันเทิง การบริการวิชาการ และการบริการศิลปะ วัฒนธรรมเพื่อสังคม ของกลุ่มสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	2
7	2550	กฤษิรงค์ จิวากานนท์	เรื่องเก่าเล่าใหม่ 3: การกำกับศิลป์สำหรับละครร่วม สมัย (เจ้าชายหอย)	1
8	2551	บรมวุฒิ ถนอมวงษ์	กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีประเภทละครเพลง ของบริษัทซีเนริโอจำกัด	4
9	2552	กฤษณิ คำนนท์	การสร้างภาพตัวแทนด้วยการแต่งหน้าเพื่อสื่อความ หมายลักษณะตัวละครของละครโทรทัศน์ไทย	3
10	2552	ลักษณินันย์ ทรงเสียงไชย	การออกแบบสารด้วยแสงในการสร้างสรรค์การแสดง โขนร่วมสมัย	2
11	2552	อภาวิ เศตะพรหมณ์	กระบวนการสร้างสรรค์ละครดนตรีเรื่อง “กว่าฉันจะ เป็น...”ตามแนวทางของแบร์ทอลท์ เบรคชท์ เพื่อสื่อ ประเด็นวิัยรุ่นกับยาเสพติด	4

ลำดับ	ปี	ผู้วิจัย	ชื่อผลงานวิชาการและข้อมูลลักษณะผลงาน	กลุ่ม
12	2554	ชโลธร จันทวงศ	การสร้างสรรค์ละครเพลงของ บริษัท ดรีมบ็อกซ์ เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด และ บริษัท ซินริโอ จำกัด พ.ศ. 2533 - 2553	4
13	2554	ฤทธิรงค์ จิวากานนท์	บทละครเวทีแบบ Stylization เรื่อง สีแผ่นดิน:การใช้พื้นที่และการสื่อความหมาย	1
14	2555	ศรุต รัตนวิจิตร	การดัดแปลงข้ามสื่อ ละครเรื่อง "แม็คเบอร์" ของ วิลเลียม เชกสเปียร์	4
15	2556	ณรุพงษ์ เรียรสวัสดิ์	การออกแบบเสียงเพื่อสร้างสานตติภาวะในการแสดงจากผลงานของซามูเอล เบ็คเกต	4
16	2556	จฑารัตน์ การะเกตุจิรายุทธ์ สินธุพันธุ์	การสร้างนวัตกรรมการสื่อสารสำหรับละครหุ่นจากเรื่อง "แอนโดรคลิสกับสิงโต"	4
17	2556	ณัฐคม แซ่มเย็น	การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานออกแบบฉากละครเวทีเรื่องคำพิพากษาของชาติ กอบจิตติ	1
18	2556	दनัย อัมสุวรรณวิทยา	การพัฒนาหุ่นกระบอกของจักรพันธ์ุ โปษยกฤต : กรณีศึกษาหุ่นกระบอกชุดสามก๊กและหุ่นกระบอกชุดตะเลงพ่าย	4
19	2557	กิตติกรณ นพุดมพันธ์ุ	การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ปิ่นพนธ์ (นาฏศิลป์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2546 - 2550	2
20	2557	ธีรเนตร วิโรจน์สกุล	กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวที 6 มิติ สำหรับเด็กพิการทางสายตา	4
21	2557	นพดล อินทร์จันทร์	การศึกษาบทบาทและลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้กำกับศิลป์ในภาพยนตร์ไทย	3
22	2557	บุญชัย กัลยาศิริ	การกำกับศิลป์ในภาพยนตร์ของเวณดิน ทารันดีโน	3
23	2557	พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ	การพัฒนาแนวคิดและกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง	1
24	2557	ลักขณา แสงแดง	นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง วังลดาวัลย์ อดีตอันรุ่งเรือง สู่ปัจจุบันอันรุ่งโรจน์	2
25	2557	ศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด	นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม : เมื่อน้ำอาชนะกษัตริย์ผู้ไม่แพ้ใคร	2
26	2558	ภัคคพร พิมสาร	กระบวนการการออกแบบฉากละครเวทีเรื่อง The Strange Dr.Jekyll and Mr.Hyde the musical	1
27	2558	รุจน์ ขาวมาลา	งานออกแบบงานสร้างให้ดูสมจริงต่อผู้ชมในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาค 5 ยุทธหัตถ์	3
28	2559	จารุณี อารีรุ่งเรือง	กระบวนการทัศน์ของการออกแบบฉากการแสดงโขน: กรณีศึกษาโขนตามแนวพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ	2
29	2559	รินบุญ นุชน้อมบุญ	การออกแบบในงานภาพยนตร์กับบริบทหลังคัมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผลงานของหม่อมหลวงพันธุ์เทวนพ เทวกุลในช่วงปี พ.ศ. 2553 - 2557	3
30	2559	สิริธร ศรีชลาคม	การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับกายภาพสำหรับการแสดง: มาย แท็งก์ (My Tank)	2
31	2559	สุรรัตน์ อุปพงษ์	อิทธิพลศิลปะเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) ที่ปรากฏในการกำกับศิลป์ของมิเชล กอนดรี ในภาพยนตร์เรื่อง The Science of Sleep	3

ลำดับ	ปี	ผู้วิจัย	ชื่อผลงานวิชาการและข้อมูลลักษณะผลงาน	กลุ่ม
32	2560	คณพศ วิจารณ์ชัย	การออกแบบเครื่องแต่งกายละครเวทีเรื่องการมาเยือนของหญิงชรา	1
33	2560	นพดล อินทร์จันทร์	การศึกษาวิเคราะห์เครื่องแต่งกายในละครโทรทัศน์เรื่อง “ปริศนา” ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 – 2558	3
34	2560	บุษรา คำเมือง	กรณีศึกษาการออกแบบการแต่งกายจากละครโทรทัศน์เรื่อง ก้อยวิงซู จักรพรรดินีสองแผ่นดิน	3
35	2561	คณพศ วิจารณ์ชัย และ เกษมศักดิ์ ศรีโสภณ.	การออกแบบฉากรูปแบบสัญลักษณ์นิยมในละครสัญนิยม: ละครเวทีเรื่อง Kitchen’s Monologue	1
36	2561	รินบุญ นุชน้อมบุญ	งานวิจัยเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง : กรณีศึกษาเครื่องแต่งกายในภาพยนตร์ไทยอิงประวัติศาสตร์ เรื่อง “ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช	3
37	2562	ภัคคพร พิมสาร	แนวทางสร้างสรรค์การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงจากผลงานนาฏยศิลป์สร้างสรรค์ ของนราพงษ์ จรัสศรี	2
38	2562	ภัคคพร พิมสาร	ศิลปะแนวเซอร์เรียลลิสม์ สู่ฉากละครเวที: กรณีศึกษาละครเวทีเรื่อง เกมปล้นคนตาย	1
39	2562	พรรณศักดิ์ สุขี	ลวดลายลวดลาย : การผสมผสานนาฏยศิลป์ไทยกับตะวันตก เพื่อสร้างอัตลักษณ์ละครสมัยใหม่ของไทย	4
40	2563	จรรยาสมุทร ผลบุญ	การพัฒนาชุดยีนเครื่องในการแสดงนาฏศิลป์ไทย	2

ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยพิจารณากลุ่มประชากรงานวิจัยแต่ละรายการตามตารางที่ 1 ข้างต้นอย่างละเอียด พบว่ามีงานวิจัยที่มีชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์ระบุชัดเจนว่าเป็นการศึกษาการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวที 10 รายการ ได้แก่ ลำดับที่ 1, 5, 7, 13, 17, 23, 26, 32, 35, 38 โดยบางรายการเผยแพร่ในลักษณะที่เป็นสรุปรายงานวิจัยและบางรายการเผยแพร่ในลักษณะบทความวิชาการ ในการนี้ผู้วิจัยรวบรวมทั้ง 10 รายการ มาเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลหาองค์ความรู้ในการศึกษาวิจัยเรื่องผลงานวิจัยทางด้าน การออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีครั้งนี้ในเชิงลึก

สำหรับงานวิจัยกลุ่มเป้าหมายรอง ที่จัดไว้ในกลุ่มงานวิจัยที่ใกล้เคียงคือกลุ่มที่ 2-4 ผู้วิจัยนำมาใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงสถานภาพของการวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในบางประเด็นต่อไป

เมื่อพิจารณากลุ่มประชากรตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 – 3 ซึ่งได้แก่ **งานวิจัยหรือวิจัยสร้างสรรค์** ที่มุ่งหมายศึกษาด้านการออกแบบของค้ประกอบสำหรับงานศิลปะการแสดงแต่ละประเภท รวม 29 รายการ เปรียบเทียบด้านความหนาแน่นเชิงปริมาณ พบว่างานวิจัยการออกแบบเพื่อละครเวทีมี 10 รายการ : วิจัยการออกแบบเพื่องานนาฏศิลป์มี 10 รายการ : วิจัยการออกแบบเพื่อการแสดงผ่านสื่อมี 9 รายการ คิดเป็นสัดส่วน 5 : 5 : 4.5 โดยข้อมูลพื้นฐานงานวิจัยเมื่อจัดแบ่งตามกลุ่ม มีดังนี้

ตารางที่ 2 งานวิจัยกลุ่มที่ 1 : กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ งานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษาหรือสร้างสรรค์การออกแบบองค์ประกอบทางการแสดงละครเวที

กลุ่ม	ลำดับ	ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัยและลักษณะงาน
1	1	ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ (2545)	ราตรีนี้มีตกลางคืนหนึ่งคืน : การออกแบบเครื่องแต่งกายละครบทความวิจัยเชิงปฏิบัติการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	2	ชญาตา รุ่งเต่า (2549)	การใช้พื้นที่และมัลติมีเดียของคนละครเวทีร่วมสมัยในเทศกาลละครกรุงเทพ วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	3	ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ (2550)	เรื่องเก่าเล่าใหม่ 3: การกำกับศิลป์สำหรับละครร่วมสมัย (เจ้าชายหอย) วิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	4	ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ (2554)	บทละครเวทีแบบ Stylization เรื่อง สี่แผ่นดิน:การใช้พื้นที่และการสื่อความหมาย, บทความวิจัยเชิงสร้างสรรค์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	5	ณัฐกรม แซ่มเย็น (2556)	การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานออกแบบฉากละครเวทีเรื่องคำพิพากษาของชาติ กอบจิตติ, วิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	6	พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ (2557)	การพัฒนาแนวคิดและกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง วิทยานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	7	ภัคพร พิมสาร (2558)	กระบวนการการออกแบบฉากละครเวทีเรื่อง The Strange Dr.Jekyll and Mr.Hyde the musical บทความวิจัยสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
	8	คณพศ วัชรินชัย (2560)	การออกแบบเครื่องแต่งกายละครเวทีเรื่องการเมืองมาเยือนของหญิงชรา บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา
	9	คณพศ วัชรินชัย และ เกษมศักดิ์ ศรีโสภณ (2561)	การออกแบบฉากรูปแบบสัญลักษณ์นิยมในละครสังคมนิยม: ละครเวทีเรื่อง Kitchen's Monologue บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา
	10	ภัคพร พิมสาร (2562)	ศิลปะแนวเซอร์เรียลลิสม์ สู่ฉากละครเวที: กรณีศึกษาละครเวทีเรื่อง เกมปล้นคนตาย, บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 3 งานวิจัยกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 งานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษาหรือสร้างสรรค์ การออกแบบองค์ประกอบทางการแสดงด้านนาฏศิลป์ และ งานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อศึกษา หรือสร้างสรรค์การออกแบบองค์ประกอบทางการแสดงผ่านสื่อ

กลุ่ม	ลำดับ	ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัยและลักษณะงาน
2	2.1	สำนักการสังคีต 2547	เครื่องแต่งกายละครและการพัฒนา : การแต่งกายขึ้นเครื่องละคร ในของกรมศิลปากร, วิจัย สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
	2.2	พีรพงศ์ เสนไฮย 2550	การแสดงแสง สี เสียง : การสร้างสรรค์วัฒนธรรมบันเทิง การบริการวิชาการ และการบริการศิลปวัฒนธรรมเพื่อสังคม ของกลุ่มสาขาวิชาศิลปการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม วิจัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
	2.3	ลักษณะน้อย ทรงเสียงไชย 2552	การออกแบบสารด้วยแสงในการสร้างสรรค์การแสดงโขนร่วมสมัย วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	2.4	กิตติกรณ นพอุดมพันธุ์ 2557	การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกายนาฏศิลป์ นัพนธ์ (นาฏศิลป์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2546 - 2550, วิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	2.5	ลักขณา แสงแดง 2557	นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง วัลลดาวัลย์ อดีตอันรุ่งเรือง สู่ปัจจุบันอันรุ่งโรจน์ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	2.6	ศรียา หงษ์ยี่สิบเอ็ด 2557	นาฏศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม : เมื่อน้ำเอาชนะภัยพิบัติผู้ไม่แพ้ใคร วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	2.7	จารุณี อารีรุ่งเรือง 2559	กระบวนการของการออกแบบฉากการแสดงโขน: กรณีศึกษา โขนตามแนวพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุสิตบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
	2.8	สิริธร ศรีชลาคม 2559	การสร้างสรรค์นาฏศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับการฉายภาพ สำหรับการแสดง: มาย แท็งก์ (My Tank) วิทยานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	2.9	ภัคพร พิมสาร 2562	แนวทางสร้างสรรค์การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงจาก ผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ของนางพงษ์ จรัสศรี บทความวิจัยสร้างสรรค์ ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	2.10	จรรยาสม ผลบุญ 2563	การพัฒนาชุดขึ้นเครื่องในการแสดงนาฏศิลป์ไทย วิจัย สำนักศิลปและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

กลุ่ม	ลำดับ	ผู้วิจัย	ชื่องานวิจัยและลักษณะงาน
3	3.1	กฤษณ์ ค้านนท์ 2552	การสร้างภาพตัวแทนด้วยการแต่งหน้าเพื่อสื่อความหมาย ลักษณะตัวละครของละครโทรทัศน์ไทย วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
	3.2	นพดล อินทร์จันทร์ 2557	การศึกษาทบทาบทและลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้กำกับศิลป์ ในภาพยนตร์ไทย วิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	3.3	บุญชัย กัลยาศิริ 2557	การกำกับศิลป์ในภาพยนตร์ของเวเนดีน ทาร์นต์ดิโน้ วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
	3.4	รุจน์ ขาวมาลา 2558	งานออกแบบงานสร้างให้ดูสมจริงต่อผู้ชมในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาค 5 ยุทธหัตถ์ วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
	3.5	รินบุญ นุชน้อมบุญ 2559	การออกแบบในงานภาพยนตร์กับบริบทสังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาผลงานของหม่อมหลวงพันธุ์เทวนพ เทวกุลในช่วงปี พ.ศ. 2553 - 2557 บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	3.6	สุริรัตน์ อุปพงศ์2559	อิทธิพลศิลปะเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) ที่ปรากฏในการ กำกับศิลป์ของมิเชล กอนดรี ในภาพยนตร์เรื่อง The Science of Sleep วิทยานิพนธ์ ศิลปมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
	3.7	นพดล อินทร์จันทร์ 2560	การศึกษาวิเคราะห์เครื่องแต่งกายในละครโทรทัศน์เรื่อง “ปริศนา” ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 - 2558, วิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
	3.8	บุชรา คำเมือง 2560	กรณีศึกษาการออกแบบการแต่งกายจากละครโทรทัศน์เรื่อง ก๊วยซู่ จักรพรรดิที่สองแผ่นดิน วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร
	3.9	รินบุญ นุชน้อมบุญ 2561	งานวิจัยเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง : กรณีศึกษาเครื่องแต่ง กายในภาพยนตร์ไทยอิงประวัติศาสตร์เรื่อง “ตำนานสมเด็จพระ นเรศวรมหาราช” วิจัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เมื่อพิจารณาถึงสถานภาพของผู้วิจัย พบว่างานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อศิลปะการ
แสดง 29 รายการดังกล่าวเป็นผลงานวิจัยของอาจารย์ผู้สอนหรือนักวิชาการในมหาวิทยาลัย
จำนวน 16 รายการ เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ 12 รายการ (ในจำนวนนี้มี 2 รายการที่ผู้ทำ
วิทยานิพนธ์เป็นอาจารย์ที่ทำวิทยานิพนธ์ไว้ขณะกำลังศึกษาต่อระดับปริญญาโทหรือปริญญา
เอก) และมี 1 รายการ เป็นงานวิจัยจากหน่วยงานราชการ (ในตารางลำดับที่ 3 สำนักการสังคีต)
โดยสรุปแหล่งที่มาของงานวิจัยได้ดังนี้

งานวิจัยหรือบทความวิจัยด้านการออกแบบสำหรับการแสดงเป็นผลงานของอาจารย์ระดับอุดมศึกษา จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (เรียงจากความหนาแน่นมากไปหาน้อยตามลำดับ)

งานวิทยานิพนธ์ ที่มุ่งศึกษาด้านการออกแบบสำหรับงานการแสดง เป็นผลงานวิทยานิพนธ์จาก

- 1) หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2) หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 3) หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- 4) หลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต สาขาทฤษฎีศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
- 5) หลักสูตรศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 6) หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- 7) หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- 8) และหลักสูตรอักษรศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวที

การวิเคราะห์ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหลัก คืองานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวที ซึ่งนิพนธ์ขึ้นในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2544-2563 โดยรวมทั้งที่เป็นรูปแบบงานวิจัยและรูปแบบบทความอธิบายงานวิจัยสร้างสรรค์ พบว่ามี 10 รายการ ที่ระบุในชื่อเรื่องและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนว่าเป็นการศึกษาการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีที่ทำการจำแนก สามารถระบุแบ่งตามด้านขององค์ประกอบที่ศึกษาหรือสร้างสรรค์ได้ดังนี้

(1) การวิจัยด้านการออกแบบฉาก 5 รายการ (2) การวิจัยด้านเครื่องแต่งกาย 3 รายการ (3) การวิจัยด้านการกำกับศิลป์ 1 รายการ และ (4) การวิจัยด้านการใช้พื้นที่และมัลติมีเดีย 1 รายการ

ระบุสถานภาพของเจ้าของผลงาน ได้ดังนี้ อาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัย 5 คน (โดยเป็นผลงานวิจัย 4 คน เป็นผลงานวิทยานิพนธ์ระหว่างศึกษาระดับปริญญาเอก 1 คน) นักศึกษาระดับปริญญาโท 1 คน และนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีชื่อร่วมกับอาจารย์ในผลงานบทความวิชาการ 1 คน

เมื่อพิจารณาถึงวิธีวิจัย พบว่าผลงานวิจัยที่ทำการอธิบายกระบวนการปฏิบัติสร้างสรรค์ โดยตั้งต้นจากการร่วมกระบวนการสร้างงานละครเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นกรณีศึกษา มี 8 รายการ ดังนี้

- เรื่องเก่าเล่าใหม่ 3: การกำกับศิลป์สำหรับละครร่วมสมัย (ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์, 2550)
- รัตินีมิตกลางดิมหันต์: การออกแบบเครื่องแต่งกายละคร (ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์, 2545)
- การออกแบบเครื่องแต่งกายละครเวทีเรื่องการมาเยือนของหญิงชรา (คณพต วรรณชัย, 2560)
- บทละครเวทีแบบ Stylization เรื่อง สี่แผ่นดิน: การใช้พื้นที่และการสื่อความหมาย (ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์, 2554)
- การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานออกแบบฉากละครเวทีเรื่องคำพิพากษาของชาติ กอบจิตติ (ณัฐคม แซ่มเย็น, 2556)
- กระบวนการการออกแบบฉากละครเวทีเรื่อง The Strange Dr. Jekyll and Mr. Hyde the musical (ภาคพร พิมสาร, 2558)
- การออกแบบฉากรูปแบบสัญลักษณ์นิยมในละครสังคมนิยม : ละครเวทีเรื่อง Kitchen's Monologue (คณพต วรรณชัย และเกษมศักดิ์ ศรีโสภณ, 2561)
- ศิลปะแนวเซอร์เรียลลิสม์ สู่ออกแบบฉากละครเวที : กรณีศึกษาละครเวทีเรื่อง เกมปล้นคนตาย (ภาคพร พิมสาร, 2562)

สำหรับงานวิจัยอีก 2 รายการ เป็นวิทยานิพนธ์เพื่ออภิปรายปรากฏการณ์และสร้างองค์ความรู้ตามลำดับ ได้แก่

- การใช้พื้นที่และมัลติมีเดียของคณะละครเวทีร่วมสมัยในเทศกาลละครกรุงเทพ (ชญาดา รุ่งเต่า, 2549) เป็นการวิจัยที่ใช้วิธีวิจัยหลากหลายหรือสหวิธีการ (Multiple Methodology)
- การพัฒนาแนวคิดและกระบวนการวิธีการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับการแสดง (พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ, 2557) เป็นการวิจัยที่สร้างองค์ความรู้จากการทดลองปฏิบัติ ในระยะเวลาอันยาวนานและรวบรวมวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นรูปแบบแนวทางกระบวนการทำงาน

เมื่อพิจารณาถึงผู้สร้างงานวิจัยพบว่าผู้สร้างงานวิจัยทั้ง 10 เรื่องนี้ทุกท่านเป็นอาจารย์ด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีโดยตรงทั้ง 5 คน ในจำนวน 5 คนนี้มี 3 คนที่สร้างงานมากกว่า 1 รายการ ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ได้แก่ ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์ 3 รายการ, ภาคพร พิมสาร 2 รายการ และคณพต วรรณชัย 2 รายการ ส่วนอีก 3 คนเป็นเจ้าของผลงานคนละ 1 รายการ ได้แก่ ณัฐคม แซ่มเย็น พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ และชญาดา รุ่งเต่า

ในด้านกาวิเคราะห์รูปแบบ วัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินการวิจัย และ/หรือ การสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียด ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์งานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อจัดแสดงละครเวที 10 เรื่อง
ที่พบระหว่าง ปี พ.ศ.2543-2563

ลำดับ	พ.ศ./ผู้วิจัย/ชื่องานวิชาการ/ ลักษณะผลงาน	วัตถุประสงค์	ระเบียบวิธีวิจัย/ การออกแบบการวิจัย	การนำไปใช้
1	2545 / ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์ / ราตรีนิมิตกลางคิมหันต์ : การออกแบบเครื่องแต่งกาย ละครดัดแปลงบริบทเป็น สังคมไทย/ บทความวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	เพื่อนำเสนอแนวคิดในการ ออกแบบและกระบวนการ ทำงานสร้างสรรค์เครื่องแต่ง กายสำหรับการแสดงละคร เรื่อง ราตรีนิมิตกลางคิมหันต์ ให้อยู่ในรูปแบบของบทความวิจัย เชิงปฏิบัติ	วิจัยเชิงปฏิบัติ การวิเคราะห์ ทัศนคติและ ตัวละคร ร่วมกับผู้กำกับ การแสดง เพื่อสร้างสรรค์ ผลงาน	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสรรค์การแสดง • บทความวิชาการ • แนวคิด กรณีศึกษา สำหรับการเรียน การสอน • แนวทางสร้างสรรค์แก่ วงการละคร
2	2549 / ชญาดา รุ่งเต่า / การใช้พื้นที่และมัลติมีเดีย ของคณะละครเวทีร่วมสมัยใน เทศกาลละครกรุงเทพ / วิทยานิพนธ์ นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อศึกษาพื้นที่ที่แสดง ภายในประชาคมบางลำพู (สถานที่จัดงานเทศกาล ละครเวที) ว่ามีความสัมพันธ์ต่อ การสร้างสรรค้งานละครเวทีที่ ร่วมสมัยอย่างไร 2. เพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดใน การนำสื่อสมัยใหม่ประเภท มัลติมีเดีย มาเป็นส่วนหนึ่ง ในการสร้างสรรค์งานของนัก สื่อสารการแสดงร่วมสมัย อีก ทั้งมีรูปแบบและบทบาทใน การนำไปใช้อย่างไร 3. เพื่อศึกษาทัศนคติของ ผู้ชมที่มีต่อการใช้พื้นที่และ มัลติมีเดียในละครเวทีร่วมสมัย 	ใช้วิธีการวิจัยแบบสหวิธีการ (Multiple Methodology) อันได้แก่ 1.การสังเกตการณ์ (Observation) วิเคราะห์ เชิงโครงสร้างร่วมกับวิเคราะห์ เอกสาร (Documentary Research) 2.การสัมภาษณ์เชิงลึก (In- Depth Interview) ศิลปิน และผู้ชมที่มีประสบการณ์ด้าน ละคร และ 3.การสำรวจ (Survey Research) ที่สนทนกับผู้ชม	<ul style="list-style-type: none"> • ได้แนวทางวิจัยสำหรับ การศึกษา • บันทึกข้อมูลเชิง ปรากฏการณ์ • เป็นฐานข้อมูลสำคัญ สำหรับวงการละคร เวทีในการจัดกิจกรรม ทางการละครต่อไป
3	2550 (เริ่มโครงการปี 2547 สรุปรายงานการวิจัย 2550) ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์ / เรื่องเก่าเล่าใหม่ 3 : การ กำกับศิลป์สำหรับละครร่วม สมัย / วิจัย สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการการ วิจัยแห่งชาติ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อออกแบบและนำกลวิธี การกำกับศิลป์ละครแบบร่วม สมัยมาใช้ในละครไทย ของเดิม 2. เพื่อให้ผู้ชมรุ่นปัจจุบันมี ทัศนคติที่ดีต่อการละครไทย และกลับมาให้ความสนใจกับ การละครไทย 	วิจัยสร้างสรรค์ ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้วิจัย ทำหน้าที่เป็นผู้กำกับศิลป์ โดยเป็นผู้ออกแบบฉาก อุปกรณ์ประกอบการแสดง และเครื่องแต่งกาย ผ่าน กระบวนการวิเคราะห์ตีความ บทละคร การทำงานกับผู้กำ กับการแสดงและคณะทำงาน เพื่อกำหนดแนวคิดและทิศทาง การนำเสนอ ออกแบบฉาก และเครื่องแต่งกาย วิเคราะห์ ปัญหาและแนวทางแก้ไข	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสรรค์ผลงานของ สถาบัน • รายงานการวิจัย • บทความวิชาการ • แนวคิด กรณีศึกษา สำหรับการเรียน การสอน • แนวทางสร้างสรรค์แก่ วงการละคร
4	2554 / ฤทธิ์รงค์ จิวากานนท์ / บทละครเวทีแบบ Stylization เรื่อง สี่ แผ่นดิน:การใช้พื้นที่และการ สื่อความหมาย/ บทความวิจัยเชิงสร้างสรรค์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	ประเด็นการใช้พื้นที่แสดงและ การสื่อความหมายตลอดจน การเล่าเรื่องและการนำเสนอ ซึ่งนำไปสู่การออกแบบพื้นที่ แสดงและฉาก	วิจัยสร้างสรรค์ แบ่งการแสดงออกเป็นองก์ และฉากเพื่อให้เห็นภาพรวม วิเคราะห์การย้อนอดีต การใช้ พื้นที่และการสื่อความหมาย ออกแบบให้สอดคล้องกับ เอกลักษณ์ของบทละคร การ ดำเนินเรื่องและการนำเสนอ	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสรรค์ผลงานของ สถาบัน • บทความวิจัยสร้างสรรค์ • แนวคิด กรณีศึกษา สำหรับการเรียนการ สอน • แนวทางสร้างสรรค์แก่ วงการละคร

ลำดับ	พ.ศ./ผู้วิจัย/ชื่องานวิชาการ/ลักษณะผลงาน	วัตถุประสงค์	ระเบียบวิธีวิจัย/การออกแบบการวิจัย	การนำไปใช้
5	2556 / อนุรักษ์ แซ่มเฮ็น / การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานออกแบบฉากละครเวที เรื่องคำพิพากษาของชาติ กอบจิตติ/ วิจัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	1. เพื่อสร้างกระบวนการในการวิจัยสร้างสรรค์ทางการออกแบบฉากละคร 2. เพื่อนำกระบวนการที่ได้ไปใช้ประโยชน์จริงในการสร้างสรรค์งานออกแบบฉากละคร 3. เพื่อใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนในรายวิชาการออกแบบฉากละคร	วิจัยสร้างสรรค์ ได้แนวคิดกระบวนการในการออกแบบฉากละครเวทีที่ผสมผสานแนวคิดหลากหลายและเทคนิคสมัยใหม่ เช่น โปรแกรมคอมพิวเตอร์มาช่วยในการออกแบบ เพื่อสื่อสารแนวคิดจากบทละคร	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสรรค์ผลงานของสถาบัน • บทความวิจัยสร้างสรรค์ • แนวคิด กรณีศึกษา สำหรับการเรียนการสอน • แนวทางสร้างสรรค์แก่วงการละคร
6	2557 / พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ / การพัฒนาแนวคิดและกระบวนการออกแบบเครื่องแต่งกายสำหรับละครเวที / วิทยานิพนธ์ ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1. เพื่อสร้างกระบวนการอย่างง่ายในการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงสำหรับละครเวทีในแนวทางที่มีการปรับเปลี่ยนบริบทและเน้นการนำเสนอมุมมองของผู้กำกับการแสดง (Director's Interpretation) 2. เพื่อสังเคราะห์และสร้างองค์ประกอบที่มีความจำเป็นต่อการออกแบบเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดงสำหรับละครเวทีในแนวทางที่มีการปรับเปลี่ยนบริบทและเน้นการนำเสนอมุมมองของผู้กำกับการแสดง (Director's Interpretation)	วิจัยสร้างองค์ความรู้ ผ่านศึกษาและลงมือปฏิบัติการออกแบบเครื่องแต่งกายที่ใช้ในการแสดงจริง ด้วยการเลือกทำงานในทางการแสดงที่มีแนวทางของการปรับเปลี่ยนบริบทและเน้นการนำเสนอมุมมองของผู้กำกับการแสดง (Director's Interpretation) จนเกิดเป็นโครงสร้าง และวิธีการวิเคราะห์ตัวละครซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น	<ul style="list-style-type: none"> • แนวคิดทฤษฎีสำหรับการเรียนการสอน • เป็นแนวทางแก่นักออกแบบสู่กระบวนการสร้างแบบร่างเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง
7	2558 / ภักศพร พินสาร / กระบวนการออกแบบฉากละครเวทีเรื่อง The Strange Dr.Jekyll and Mr.Hyde the musical / บทความวิจัยสร้างสรรค์ ,มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	เพื่อออกแบบฉากละครเวทีเรื่อง The Strange Dr.Jekyll and Mr.Hyde the musical	ใช้กระบวนการวิเคราะห์ตีความบทละคร การใช้พื้นที่บนเวที หลักการลดทอนรูปการใช้รูปทรงเรขาคณิตและเลือกสีลักษณะเด่นทางโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมในสมัยวิคตอเรียน สังเคราะห์ข้อมูลแล้วพัฒนาแนวคิดการออกแบบฉากในลักษณะของ Unit Set และ Structure ที่เน้นเฉพาะโครงสร้าง	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสรรค์ผลงานของสถาบัน • บทความวิจัยสร้างสรรค์ • แนวคิด กรณีศึกษา สำหรับการเรียนการสอน • แนวทางสร้างสรรค์แก่วงการละคร
8	2560 / คมพศ วิรัตน์ชัย / การออกแบบเครื่องแต่งกายละครเวทีเรื่องการมาเยือนของหญิงชรา / บทความวิจัยสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยบูรพา	เพื่อนำเสนอการสร้างสรรค์งานออกแบบและจัดสร้างเครื่องแต่งกายละครเวทีเรื่อง การมาเยือนของหญิงชราภายใต้รูปแบบศิลปะลัทธิคิวบิสม์	วิจัยสร้างสรรค์ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ และการสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายในละครเวทีโดยใช้ลักษณะศิลปะลัทธิคิวบิสม์ ผสมกับเครื่องแต่งกายแบบนิวลुक (new look) ในยุค 1940	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างสรรค์ผลงานของสถาบัน • บทความ • แนวคิด กรณีศึกษา สำหรับการเรียนการสอน • แนวทางสร้างสรรค์แก่วงการละคร

ลำดับ	พ.ศ./ผู้วิจัย/ชื่องานวิชาการ/ลักษณะผลงาน	วัตถุประสงค์	ระเบียบวิธีวิจัย/การออกแบบการวิจัย	การนำไปใช้
9	2561 / คนพศ วิรัตน์ชัย และ เกษมศักดิ์ ศรีโสภณ / การออกแบบฉากรูปแบบ สัญลักษณ์นิยมในละคร สังคีตนิม : ละครเวทีเรื่อง Kitchen's Monologue./ บทความวิชาการ มหาวิทยาลัยบูรพา	เพื่อวิเคราะห์และอภิปราย เพื่อเสนอแนวทาง การแก้ ปัญหาการสร้างสรรคและ ออกแบบฉากด้วยรูปแบบ สัญลักษณ์นิยมให้สอดคล้อง และเป็นไปตามที่ผู้สร้างสรรค ต้องการ ในการนำเสนอศิลปะ การแสดงเรื่อง “Kitchen's Monologue”	เป็นบทความวิเคราะห์การ สร้างสรรค อภิปรายการแก้ ปัญหาการสร้างสรรคและ ออกแบบฉากด้วยรูปแบบ สัญลักษณ์นิยม	<ul style="list-style-type: none"> ● บทความ ● เป็นแนวคิดในการ สร้างสรรค
10	2562 / ภัคพร พิมสาร / ศิลปะแนวเซอร์เรียลลิสม์ สู่ฉากละครเวที: กรณีศึกษา ละครเวทีเรื่อง เกมปล้น คนตาย / บทความวิจัย สร้างสรรค, มหาวิทยาลัย ราชภัฏสวนสุนันทา	เพื่ออธิบายสรุปผลการ สร้างสรรคสร้างสรรคการ ออกแบบฉากละครเวที เรื่อง เกมปล้นคนตาย ประพันธ์ บทโดย โจ ออร์ตตัน (Joe Orton) ในรูปแบบการนำ เสนอแบบไม่สมจริง	วิจัยสร้างสรรค ใช้แนวคิดของผู้กำกับ แสดงที่ต้องการนำเสนอ ภาพความไม่สมจริง จาก แรงบันดาลใจของภาพ The Son of Man ของเรเน มา กริต (Rene Magritte) ศิลปะยุคเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) ผ่านคำสำคัญ ในการออกแบบจากแนวคิด สัญญาณ (Sign)	<ul style="list-style-type: none"> ● เพื่อสร้างสรรคผลงาน ของสถาบัน ● บทความวิจัย สร้างสรรค

จะเห็นได้ว่ารูปแบบของงานวิจัยการออกแบบเพื่อจัดแสดงละครเวทีที่มีความถี่มากที่สุดคือการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือวิจัยสร้างสรรค ทฤษฎีที่มีการนำมาใช้อธิบายการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเสมอ ได้แก่ ทฤษฎีการละคร ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการออกแบบ ทฤษฎีสัญวิทยา

แนวคิดทางการออกแบบที่ถูกนำมาใช้อธิบายการสร้างสรรคผลงานมากที่สุดอยู่ในกลุ่มแนวเหนือจริง (Surrealism) อาทิลัทธิศิลปะสำแดงพลังอารมณ์หรือเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionism) สัญลักษณ์นิยม (Symbolism) ลัทธิศิลปะบาศกนิยมหรือคิวบิสม์ (Cubism)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างจากผลงานวิจัยสร้างสรรค์ฉากละครเวที
แนวเอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionism) ของณัฐคม แซ่มเย็น
ที่มา : ณัฐคม แซ่มเย็น (2556)

ภาพที่ 2-3 ตัวอย่างจากการปฏิบัติสร้างสรรค์ในผลงานวิจัยสร้างสรรค์
ฉากละครเวทีแนวเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) ของภาคพร พิมสาร
ที่มา : ภาคพร พิมสาร (2562)

ภาพที่ 4-6 ตัวอย่างจากผลงานวิจัยสร้างสรรค์เครื่องแต่งกายด้วยแรงบันดาลใจ
จากศิลปะแนวคิวบิสม์ (Cubism) ของคณพศ วีรดิษฐ์ชัย
ที่มา : คณพศ วีรดิษฐ์ชัย (2560)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ อันได้แก่

1. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทยในช่วง 20 ปี นับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544 จนถึง ปี พ.ศ.2563 นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่องานศิลปะการแสดงแขนงอื่นจากการที่ผู้วิจัยค้นคว้าเพิ่มเติมเพื่อนำมาเป็นกลุ่มเป้าหมายรองสำหรับเปรียบเทียบข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ความรู้สำคัญจากงานวิจัยทั้งกลุ่มเป้าหมายหลักและกลุ่มเป้าหมายรอง ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบถึงวิธีวิทยาลักษณะต่าง ๆ ทฤษฎี กรอบแนวคิด องค์ความรู้ ที่ถูกนำมาใช้ในงานวิจัยเหล่านี้ ซึ่งสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและเป็นแนวทางในการทำวิจัยต่อไปภายภาคหน้า
3. จากผลการวิจัยในข้อ 1 และ 2 ข้างต้น ทำให้ได้ฐานข้อมูลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อจัดแสดงละครเวทีและข้อมูลงานวิจัยศิลปะการแสดงแขนงอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์ต่อผู้สนใจ สำหรับใช้ศึกษาเป็นแนวทางในการวิจัยหรือสร้างสรรค์ผลงานทางด้านการออกแบบเพื่อละครเวทีต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในประเทศไทยในช่วง 20 ปี นับตั้งแต่ ปี พ.ศ.2544 จนถึง ปี พ.ศ.2563 นี้ ผู้วิจัยพบว่างานวิจัยและงานบทความวิชาการด้านการออกแบบเพื่อจัดแสดงละครเวทีในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา มีความหนาแน่นน้อยคือมีเพียง 10 รายการ คิดเป็นค่าเฉลี่ย 2 ปีต่อการนิพนธ์งานวิจัย 1 รายการ หากเทียบระหว่างงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อละครเวทีกับงานวิจัยทางการละครที่ศึกษาวิจัยในประเด็นอื่น ๆ จะพบว่ามีสัดส่วนประมาณ 1 : 4 (เปรียบเทียบกับจำนวนข้อมูลรายชื่องานวิจัยด้านละครสมัยใหม่จาก ภาสกร อินทุมาร (2565))

สำหรับงานวิจัยกลุ่มที่วิจัยด้านการออกแบบในงานการแสดงโดยเปรียบเทียบระหว่างงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่องานละครเวทีกับงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อศิลปะการแสดงประเภทอื่น ๆ มีสัดส่วน 1 : 3 การที่ผลงานวิจัยทางด้านการออกแบบเพื่อละครเวทีมีน้อยและมีปรากฏชื่อท่านเดิมอยู่เพียง 5 ท่านในรอบ 20 ปี นั้นเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลที่ได้จากประวัติผู้วิจัยและแหล่งสนับสนุนทุนวิจัยพบว่าจำนวนงานวิจัยที่พบด้านการออกแบบเพื่อละครเวทีที่แปรผันตรงปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่

- จำนวนอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านการออกแบบละครเวที

(พิจารณาจากคุณวุฒิและความเชี่ยวชาญด้านที่สอน) ซึ่งสังกัดอยู่ในสาขาวิชา ด้านการละครในแต่ละมหาวิทยาลัยนั้นมีน้อย คือส่วนใหญ่มีเพียงแห่งละ 1-2 คน เช่น มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยบูรพา จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมีเพียงบางแห่ง สำหรับมหาวิทยาลัยที่มีผู้สอนด้านนี้อยู่หลายท่าน (7 ท่าน) คือ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ หากแต่มีการกระจายไปสังกัดในสถาบันหรือองค์กรที่ไม่ได้สอน ด้านละครเวทีโดยตรงจึงต้องทำการวิจัยทางศิลปะการแสดงแขนงอื่น เช่น งาน วิจัยด้านภาพยนตร์ (ดังรายการในตารางที่ 1)

- นโยบายและการสนับสนุนการสร้างสรรคผลงานละครเวทีของสถาบันที่สังกัด การที่อาจารย์จะได้เป็นผู้ร่วมวิจัยสร้างสรรคด้านองค์ประกอบของละครเวที ขึ้น อยู่กับการให้ความสำคัญบรรจุอยู่ในแผนงาน มีการตั้งงบประมาณและให้โอกาส ร่วมสร้างสรรคผลงานในลักษณะงานวิจัย ดังจะเห็นได้จากผลงานวิจัยในกลุ่ม ตัวอย่างหลักซึ่งพบว่าผู้วิจัยจะต้องมีส่วนร่วมในงานการจัดแสดงละครเวทีของ ทางสาขาวิชาหรือหาโอกาสในการทำงานวิจัยสร้างสรรคร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มี การจัดแสดงละคร จากข้อมูลที่ผู้วิจัยรายงานข้างต้นว่ามีอาจารย์ 4 ท่าน สามารถ หมุนเวียนสร้างงานวิจัยทางด้านนี้โดยการทำงานวิจัยที่หลากหลายได้นั้นต้องมื การวิจัยร่วมกับทางสาขาวิชาและร่วมมือกับสถาบันอื่นเมื่อมีโอกาศ จึงทำให้ได้ งานวิจัยสร้างสรรคในแต่ละผลงาน
- การสร้างสรรคผลงานแต่ละครั้งของทางหน่วยงานหรือสาขาวิชาที่อาจารย์ สังกัด หากเป็นการสร้างงานร่วมกันซึ่งมีขอบเขตปริมาณงานด้านการออกแบบ ไม่มากนักอาจไม่เอื้อต่อการวิจัยสร้างสรรคแบบเดี่ยว เมื่อขาดโอกาสในการนำงาน สร้างสรรคมาเรียบเรียงรายงานในรูปแบบบทความวิชาการหรือวิจัยสร้างสรรคจึง มีความจำเป็นต้องพยายามหาหัวข้อวิจัยในลักษณะอื่น
- ปัจจัยจำเป็นของอาจารย์ด้านภารกิจการทำงานวิชาการเพื่อเผยแพร่และเพิ่มพูน ผลงานสำหรับการขอตำแหน่งทางวิชาการ ดังจะเห็นได้ว่าลักษณะของงานวิจัย สร้างสรรคด้านละครเวทีที่พบนั้น มีทั้งงานวิจัย งานบทความวิชาการและงานที่ ใช้นำเสนอในเวทีประชุมวิชาการเพื่อเตรียมการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการ

จากผลสรุปของข้อมูลที่พบว่ารูปแบบของงานวิจัยการออกแบบเพื่อจัดแสดงละครเวที ที่มีความถี่มากที่สุดคือการวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือวิจัยสร้างสรรคนั้นนับว่าเป็นแนวโน้มที่ดีและ ผู้สนใจทำงานวิจัยสร้างสรรคสามารถใช้งานวิจัยที่ปรากฏในรายงานวิจัยครั้งนี้เป็นตัวอย่างด้าน วิธีวิทยาในการวิจัยหรือแนวทางการอธิบายเชิงกระบวนการได้เป็นอย่างดี

ทฤษฎีที่มีการนำมาใช้อธิบายการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยเสมอได้แก่ ทฤษฎีการละคร ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีการออกแบบ ทฤษฎีสัญวิทยา เนื่องจากการออกแบบสร้างงานองค์ประกอบศิลป์เป็นผลงานด้านภาพที่อาศัยการที่คนจะจึงเรียกว่าเป็นทัศนองค์ประกอบ มีเรื่องของการสื่อสัญลักษณ์ ความงามทางสุนทรียศาสตร์ผ่านสื่อกลางไปยังผู้ชม อาศัยประสบการณ์รับรู้และตีความ ผู้ออกแบบเองต้องมีประสบการณ์เดิมประกอบการพินิจพิเคราะห์ภาพที่ต้นคว้าผลงานแรงบันดาลใจ ผ่านจินตนาการและความคิด จึงมีการใช้ทฤษฎีในกลุ่มดังกล่าว

สำหรับแนวคิดทางการออกแบบที่ปรากฏในงานวิจัยกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ กลุ่มแนวเหนือจริง (Surrealism) อาที เอ็กซ์เพรสชันนิสม์ (Expressionism) สัญลักษณ์นิยม (Symbolism) บาตคินิยม (Cubism) นั้นสอดคล้องกับการที่งานละครส่วนใหญ่ที่ต้นสังกัดของผู้วิจัยจัดสร้างและแสดงผลงานละครเกือบทั้งหมดเป็นงานแนวเหนือจริง บทละครที่นำมาใช้มีทั้งที่เป็นบทแปลจากภาษาต่างประเทศและการดัดแปลงบท ในกรณีที่เป็นวรรณกรรมไทยมีการนำมาตีความใหม่ผสมผสานความเป็นไทยกับความร่วมสมัย ดังปรากฏในตารางที่ 2

อนึ่ง ผู้วิจัยมีการสรุปกระบวนการสร้างสรรค์งานด้านการออกแบบ อภิปรายถึงปัจจัยแวดล้อมของงานวิจัยแต่ละเรื่อง รวมถึงความจำเป็นในการนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้งานวิจัยแต่ละรายการไว้ในรายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยหวังว่าฐานข้อมูลงานวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีที่ได้รับรวบรวมไว้ในงานวิจัยนี้ จะมีประโยชน์ต่อด้านการศึกษาในการนำไปใช้เป็นตัวอย่งของการวิเคราะห์วิจัยศึกษาถึงกระบวนการขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานละครเวที อ้างอิงข้อมูลและน่านองคความรูไปประกอบเอกสารสำหรับการสอน โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- **แนวทางการทำวิจัยด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีในโอกาสต่อไป** ตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา มีผลงานการแสดงทั้งละครเวที นาฏศิลป์ ได้รับการสร้างสรรค์ทั้งในเทศกาลละคร เทศกาลทางศิลปะและวัฒนธรรม ในงานกิจกรรมของชุมชน ตลอดจนจัดขึ้นในสถานที่จัดแสดงของกลุ่มต่าง ๆ ปรากฏว่ามีงานวิจัยที่เชื่อมโยงกับงานชุมชนเหล่านี้ในลักษณะการวิจัยด้านนาฏศิลป์เป็นส่วนใหญ่ (จากข้อมูลในตารางที่ 1) งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่มีการศึกษาวิจัยหรือวิจัยสร้างสรรค์งานออกแบบของละครเวทีร่วมกับกลุ่มละครนอกสถาบันการศึกษาพบว่า มีเพียง 1 รายการ ผู้วิจัยจึงเห็นว่าหากในอนาคตผู้วิจัยหรืออาจารย์ด้านการออกแบบเพื่อการแสดงละครเวทีมีการเสนอโครงการวิจัยที่เป็นการปฏิบัติกราร่วมกับชุมชนจะทำให้มีโอกาสสร้างผลงานแนววิจัยสร้างสรรค์มากขึ้น แต่

หากมีการสำรวจความเป็นไปได้แล้วพบว่าอาจมีอุปสรรคจากการร่วมทีมในพื้นที่นั้น ๆ ก็สามารถทำการวิจัยแนววิเคราะห์สุนทรียภาพหรือรวบรวมเปรียบเทียบปรากฏการณ์ จะทำให้ได้ผลงานที่สอดคล้องกับการศึกษาด้านวิจัยและยังประโยชน์แก่สังคมได้มากขึ้น

- งานวิจัยสร้างสรรค์ที่ประกอบด้วยภาพอย่างเป็นขั้นเป็นตอนตลอดกระบวนการทำให้สามารถรับรู้รายละเอียด เข้าใจความสอดคล้องระหว่างวิธีวิจัย วิธีสร้างงานกับตัวผลงานได้ดี ไม่ว่าจะเป็นภาพร่างแนวคิด ภาพต้นแบบแรงบันดาลใจ ภาพจากการค้นคว้า ภาพระหว่างการสร้างงาน ตลอดจนภาพสำเร็จของผลงาน นอกจากนี้ในปัจจุบันมีเทคโนโลยีบรรจุกุญแจเปิดเพื่อเชื่อมโยงไปยังข้อมูลภาพเคลื่อนไหวของการแสดงได้ ดังนั้นหากผู้วิจัยนำมาปรับใช้นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านยังเป็นประโยชน์ต่อผู้ทำการวิจัยที่จะสามารถเก็บข้อมูลเชิงการรับรู้สุนทรียภาพจากผลงานอย่างต่อเนื่องมากขึ้นได้ตามต้องการ แม้ว่าผลงานสร้างสรรค์นั้นจบลงและสรุปรายงานการวิจัยแล้วก็ตาม

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณ์ คำานนท์. (2552). *การสร้างภาพตัวแทนด้วยการแต่งหน้าเพื่อสื่อความหมาย ลักษณะตัวละครของละครโทรทัศน์ไทย*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติกรรม นพอุดมพันธ์. (2557). การศึกษาวิเคราะห์แนวทางการออกแบบเครื่องแต่งกาย นาฏศิลป์นิพนธ์ (นาฏศิลป์ไทย) คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ระหว่างปีการศึกษา 2546 – 2550. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 16(1), 79-92.
- จรรย์สมร ผลบุญ, กำธร เกิดทิพย์ และ โอภาส อิสโม. (2563). *การพัฒนาชุดยืนเครื่องในการแสดงนาฏศิลป์ไทย*. สำนักศิลปะและวัฒนธรรม. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จารุณี อารีรุ่งเรือง. (2559). กระบวนทัศน์ของการออกแบบฉากการแสดงโขน : กรณีศึกษาโขนตามแนวพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(1), 131-152.
- คณพศ วิรัตน์ชัย. (2560). การออกแบบเครื่องแต่งกายละครเวทีเรื่องการมาเยือนของหญิงชรา. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 7(1), 94-109.
- คณพศ วิรัตน์ชัย และ เกษมศักดิ์ ศรีโสภณ. (2561). การออกแบบฉากรูปแบบสัญลักษณ์นิยมในละครสังคมนิยม: ละครเวทีเรื่อง Kitchen's Monologue. *วารสารดนตรีและการแสดง*, 4(2), 102-118.
- ชญาดา รุ่งเต่า. (2549). *การใช้พื้นที่และมัลติมีเดียของคณะละครเวทีร่วมสมัยในเทศกาลละครกรุงเทพ*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชโลธร จันทะวงศ. (2554). *การสร้างสรรค์ละครเพลงของ บริษัท ดรีมบ็อกซ์ เอนเตอร์เทนเมนท์ จำกัด และ บริษัท ซีเนริโอ จำกัด พ.ศ.2533 – 2553*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐพงษ์ เขียรสวัสดิ์. (2556). *การออกแบบเสียงเพื่อสร้างสถานติภาวะในการแสดงจากผลงานของ ซามูเอลเบ็คเกตต์*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐคม แซ่มเย็น. (2556). การวิจัยและสร้างสรรค์ผลงานออกแบบฉากละครเวทีเรื่องคำพิพากษาของชาติ กอบจิตติ. *ศิลปกรรมสาร*, 11(2), 37-52.
- ธิดารัตน์ ไชยเสนา. (2548). *สุนทรีย์รูปในการสื่อสารการแสดงหุ่นละครเล็ก*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นพดล อินทร์จันทร์. (2557). การศึกษาบทบาทและลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้กำกับศิลป์ในภาพยนตร์ไทย. *สถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ*, 16(1), 57-67.

- นพดล อินทร์จันทร์. (2560). การศึกษาวิเคราะห์เครื่องแต่งกายในละครโทรทัศน์เรื่อง “ปริศนา” ตั้งแต่ พ.ศ. 2530 – 2558. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บรมวุฒิ ฅนอมวงษ์. (2551). กระบวนการสร้างสรรค์ละครเวทีประเภทละครเพลงของบริษัท ซีเนริโอจำกัด. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุษรา คำเมือง. (2560). กรณีศึกษาการออกแบบการแต่งกายจากละครโทรทัศน์เรื่อง กี่อั้งฮูจักรพรรดินีสองแผ่นดิน. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปวิตร มหาสารินันท์. (2546). รัก(ทะ)ลงตา ความจริง(ลง)ในชีวิตและความลง(จริง)ในละคร. อักษรศาสตร์, 32(1), 221-245.
- พรรณศักดิ์ สุชี. (2562). ลอดิลกลุ่มฟ้า : การผสมนาฏศิลป์ไทยกับตะวันตกเพื่อสร้างอัตลักษณ์ละครสมัยใหม่ของไทย. (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันธุ์ชนะ สุนทรพิพิธ. ศิลปะการออกแบบเครื่องแต่งกายละครเวทีสมัยใหม่. (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พีรพงศ์ เสนไสย. (2550). การแสดงแสง สี เสียง : การสร้างสรรค์วัฒนธรรมบันเทิง การบริการวิชาการ และการบริการศิลปวัฒนธรรมเพื่อสังคม ของกลุ่มสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภคพร พิมสาร. (2562). แนวทางสร้างสรรค์การออกแบบอุปกรณ์ประกอบการแสดงจากผลงานนาฏศิลป์สร้างสรรค์ ของนราพงษ์ จรัสศรี. วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 11(2), 38-48.
- ภาสกร อินทุमार. (2565). สถานะองค์ความรู้ด้านการละครสมัยใหม่ในสังคมไทย: การสังเคราะห์องค์ความรู้จากงานวิจัย. วารสารธรรมศาสตร์, 41(2), 1-26.
- รินบุญ นุชน้อมบุญ. (2554). ประติมากรรม (ชุมชนตลาดเฉลิมลาภ): มิติการพัฒนาชุมชนเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 13(1), 46-55.
- รินบุญ นุชน้อมบุญ. (2559). การออกแบบในงานภาพยนตร์กับบริบทสังคมและวัฒนธรรม: กรณีศึกษาผลงานของหม่อมหลวงพันธุ์เทวนพ เทวกุลในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2557. วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ, 17(2), 95-103.
- รินบุญ นุชน้อมบุญ. (2561). งานวิจัยเครื่องแต่งกายเพื่อการแสดง: กรณีศึกษาเครื่องแต่งกายในภาพยนตร์ไทยอิงประวัติศาสตร์เรื่อง “ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช”. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุจน์ ขาวมาลา. (2558). งานออกแบบงานสร้างให้ดูสมจริงต่อผู้ชมในภาพยนตร์ไทยเรื่อง ตำนานสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ภาค 5 ยุทธหัตถ์. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ลักขณา แสงแดง. (2557). *นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง วังลาววัลย์ อดีตอันรุ่งเรือง สู่ปัจจุบันอันรุ่งโรจน์*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลักษณะันันย์ ทรงเสียงไชย. (2552). *การออกแบบสารด้วยแสงในการสร้างสรรค์การแสดง โจนร่วมสมัย*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ (2545). ราวรีนมิตถกลางคิมหันต์ : การออกแบบเครื่องแต่งกายละครดัดแปลงบริบทเป็นสังคมไทย. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 19(4), 13-25.
- ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ (2550). ความหลากหลายและหลากหลายเงื่อนไขของงานสร้างสรรค์ในละครเวที: กรณีศึกษา มหัตถกรรมพจนัญญาเจ้าชายหอย. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*, 24(3), 34-50.
- ฤทธิรงค์ จิวากานนท์. (2550). *เรื่องเก่าเล่าใหม่ 3 : การกำกับศิลป์สำหรับละครร่วมสมัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฤทธิรงค์ จิวากานนท์ (2554). บทละครเวทีแบบ Stylization เรื่อง สี่แผ่นดิน : การใช้พื้นที่และการสื่อความหมาย. *มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์*. 28(3), 149-176.
- ศรียา หงษ์ชัยเอ็ด. (2557). *นาฏยศิลป์ไทยร่วมสมัยในการแสดงแสงเสียงประกอบจินตภาพ เรื่อง เวียงกุมกาม : เมื่อน้ำเอาชนะกะตริยผู้ไม่แพ้ใคร*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรุต รัตนวิจิตร. (2555). *การดัดแปลงข้ามสื่อ ละครเรื่อง “แม็คเบธ” ของ วิลเลียม เชกสเปียร์*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรินทร์พร ศรีใส. (2545). *จินตทัศน์ในกระบวนการสื่อสารการแสดงของคนละครเวทีสมัยใหม่*. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาดใส พันธุมโกมล. (2542). *ศิลปะของการแสดงละครสมัยใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริธร ศรีชลาคม. (2559). *การสร้างสรณ์นาฏยศิลป์ร่วมสมัยร่วมกับการฉายภาพสำหรับการแสดง: มาย แท็งก์ (My Tank)*. (วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ เกาทอง. (2559). *ศิลปะวิจัย สร้างวิชาการแบบการปฏิบัติสร้างสรรค์ศิลปะ*. กรุงเทพมหานคร: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- สุวีรัตน์ อุปพงศ์. (2559). *อิทธิพลศิลปะเซอร์เรียลลิสม์ (Surrealism) ที่ปรากฏในการกำกับศิลป์ของมิเชลคอนดรีในภาพยนตร์เรื่อง The Science of Sleep*. (วิทยานิพนธ์ศิลปมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาภาวี เตชะพราหมณ์. (2551). กระบวนการสร้างสรรค์ละครดนตรีเรื่อง “กว่าฉันจะเป็น...” ตามแนวทางของแบร์ทอลท์ เบรคท์ เพื่อสื่อประเด็นวัยรุ่นกับยาเสพติด. (วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.